

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2026. gada 25 maijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikumus par lietas ierosināšanu, ko iesniegušas (kopā turpmāk – Pieteikumu iesniedzējas) sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Intelektuāla grāmata” (pieteikums Nr. 73/2026) un sabiedrība ar ierobežotu atbildību “LER 8” (pieteikums Nr. 75/2026),

konstatēja:

1. Pieteikumu iesniedzējas lūdz Satversmes tiesu atzīt Pievienotās vērtības nodokļa likuma 42. panta piekto un septīto daļu (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 91., 100. pantam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Pieteikumos formulēti līdzīgi prasījumi un sniegts līdzīgs lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums, tāpēc tos ir lietderīgi izskatīt vienlaikus.

2. Pievienotās vērtības nodokļa likuma 42. panta piektā daļa nosaka: “Nodokļa samazināto likmi piecu procentu apmērā piemēro grāmatu, tostarp mācību literatūras, brošūru, bukletu un tamlīdzīgu iespieddarbu, bilžu, zīmējamo un krāsojamo grāmatu bērniem, iespiestu nošu un nošu rakstu, karšu un hidrogrāfisko vai tamlīdzīgu shēmu, piegādei iespieddarba vai elektroniska izdevuma formā, tostarp grāmatu piegādei tiešsaistes režīmā vai lejupielādējot, ja tās ir izdotas vai publicētas valsts valodā, latgaliešu rakstu valodā (vēsturiski

veidojies latviešu valodas paveids) un Latvijas pirmiedzīvotāju – lībiešu – valodā, kā arī citu dalībvalstu, Eiropas Ekonomikas zonas valstu, Šveices Konfederācijas un Eiropas Savienības kandidātvalstu valsts valodās vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas oficiālajās valodās.”

Šā likuma septītā daļa nosaka: “Nodokļa samazināto likmi piecu procentu apmērā piemēro iespieddarba vai elektroniska izdevuma formā, tostarp tiešsaistes režīmā vai lejupielādējot, izdotas preses un citu masu informācijas līdzekļu izdevumu vai publikāciju, tostarp avīžu, žurnālu, biļetenu un citu periodisko izdevumu, informācijas aģentūru paziņojumu, kas paredzēti publiskai izplatīšanai, kā arī publikāciju interneta vietnē, piegādei un to abonementmaksai, ja tās ir izdotas vai publicētas valsts valodā, latgaliešu rakstu valodā (vēsturiski veidojies latviešu valodas paveids) un Latvijas pirmiedzīvotāju – lībiešu – valodā, kā arī citu dalībvalstu, Eiropas Ekonomikas zonas valstu, Šveices Konfederācijas un Eiropas Savienības kandidātvalstu valsts valodās vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas oficiālajās valodās.”

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa minēto uzskatu pamatot.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Intelektuāla grāmata” veic saimniecisko darbību kā grāmatnīca, tā ir specializējusies grāmatu un periodisko izdevumu krievu valodā izplatīšanā un apstrīd Pievienotās vērtības nodokļa likuma 42. panta piektās un septītās daļas satversmību. Savukārt sabiedrības ar ierobežotu atbildību “LER 8” saimnieciskā darbība ir periodisko izdevumu izdošana, tā reizi nedēļā drukātā formātā izdod laikrakstu latviešu un krievu valodā. Tā apstrīd Pievienotās vērtības nodokļa likuma 42. panta septītās daļas satversmību.

Kopš 2026. gada 1. janvāra, kad spēkā stājās apstrīdētās normas, lielai daļai Pieteikumu iesniedzēju izplatīšanā esošajiem izdevumiem vairs netiek piemērota pievienotās vērtības nodokļa samazinātā likme, bet gan standartlikme. Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka tas radījis tiešu nelabvēlīgu ietekmi uz to komercdarbību, jo to izplatītie izdevumi krievu valodā kļuvuši ievērojami dārgāki, klienti tos izvēlas pirkt retāk vai turpmāk neabonēt, kā rezultātā ir samazinājies Pieteikumu iesniedzēju apgrozījums un iespējas turpināt līdzšinējo komercdarbību. Pieteikumu iesniedzējas esot paļāvušās, ka samazinātā nodokļa likme tiks

piemērota visiem to izplatīšanā esošajiem izdevumiem neatkarīgi no valodas. Tādējādi apstrīdētās normas pārkāpjot Satversmes 1. pantā ietvertu tiesiskās paļāvības aizsardzības principu un aizskarot Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu. Pieteikumu iesniedzējas arī esot nostādītas nelabvēlīgākā situācijā un pret tām, pamatojoties uz valodas kritēriju, pieļauta atšķirīga attieksme, salīdzinot ar komersantiem, kuri izplata grāmatas un periodiskos izdevumus apstrīdētajās normās paredzētajās valodās. Tādējādi esot pārkāpts Satversmes 91. pantā ietvertais diskriminācijas aizlieguma princips. Turklāt apstrīdētās normas ierobežojot arī komerciālo vārda brīvību – tiesības izplatīt informāciju sabiedrības daļai, kas patērē saturu krievu valodā. Tādējādi tiekot aizskartas arī Pieteikumu iesniedzējām Satversmes 100. pantā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikumi atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Apstrīdētās normas ir formulētas imperatīvi un Pieteikumu iesniedzējas atrodas to tvērumam tipiskā situācijā. No pieteikumiem secināms, ka tām nav efektīvu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otro teikumu šādā gadījumā konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālo sūdzību iesniegšanai skaitāms no apstrīdēto normu spēkā stāšanās brīža, proti, 2026. gada 1. janvāra. Pieteikumi Satversmes tiesā iesniegti 2026. gada 28. aprīlī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikumi atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

5. Pieteikumos ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1., 91.,

100. pantam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem. Tie atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Pievienotās vērtības nodokļa likuma 42. panta piektās un septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 100. pantam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem” pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Intelektuāla grāmata” (pieteikums Nr. 73/2026) un sabiedrības ar ierobežotu atbildību “LER 8” (pieteikums Nr. 75/2026) pieteikumiem.

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2026. gada 25. jūlijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina